

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Манелюк Аліни Володимирівни «Професійна підготовка бакалаврів з комп'ютерних наук в університетах Великої Британії», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Інтеграція України в європейський освітній простір зумовлює необхідність суттєвого удосконалення системи вищої професійної освіти, зокрема й підготовки фахівців у сфері інформаційних технологій. На тлі стрімкого розвитку ІТ-сфери, реалій дистанційної роботи і навчання у період пандемії коронавірусу, зростання потреби у забезпеченні цих процесів небаченої гостроти набула проблема підготовки фахівців з комп'ютерних наук. Важливим джерелом для визначення стратегічних напрямів розвитку вищої комп'ютерної освіти в Україні є вивчення та аналіз досвіду підготовки таких фахівців за кордоном. Звернення до інноваційного педагогічного досвіду європейських країн, а саме Великої Британії, де система вищої освіти презентується гармонійним поєднанням фундаментальної теоретичної освіти та науково-дослідної діяльності, старих університетських традицій та інноваційних методів управління освітою, доступністю і високою якістю освіти, є одним зі шляхів вирішення освітніх проблем вітчизняної освіти у галузі комп'ютерних наук, що зумовлює актуальність і вагомість для сьогодення дослідження педагогічного досвіду цієї країни. Отже, представлена дисертація Манелюк А.В. є своєчасною та актуальною.

У контексті розвитку ІТ-освіти в Україні авторкою здійснено комплексне дослідження професійної підготовки фахівців цього профілю у Великій Британії, новизна якого полягає у тому, що вперше визначено особливості змісту й методики навчання професійної підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук в університетах Великої Британії (формування змісту професійної підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук на основі рекомендацій, розроблених міжнародними організаціями ACM, AIS, IEEE-CS; регулярний перегляд змісту освітніх програм і кваліфікацій та їх актуалізація відповідно до потреб ринку

праці; широкий спектр альтернативних траєкторій набуття освіти в галузі комп'ютерних наук; спрямування підготовки бакалаврів за кількома спеціалізаціями: інформатика (штучний інтелект), програмування комп'ютерних ігор, хмарні комп'ютерні технології, розроблення вебсайтів, мережеві комп'ютерні технології); виокремлено й схарактеризовано основні етапи розвитку підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук у системі освіти Великої Британії; визначено їх вплив на формування змістових і методичних аспектів сучасної системи підготовки фахівців у галузі комп'ютерних наук; з'ясовано критерії вступу до університетів Великої Британії, які здійснюють підготовку майбутніх бакалаврів з комп'ютерних наук (наявність у претендентів умінь згідно з Національним курикулумом з комп'ютингу; диференціація вимог щодо вступу до університету для здобуття ступеня бакалавра з комп'ютерних наук залежно від попередньої освіти – загальноосвітньої школи, дворічної школи (Sixth Form), коледжу професійної освіти); визначено елементи позитивного досвіду британських університетів у підготовці бакалаврів з комп'ютерних наук та обґрунтовано доцільність їх використання в процесі професійної підготовки фахівців в Україні (визначення вимог до рівня ІТ-компетентності абітурієнтів; послідовне збільшення частки вибіркової складової навчального плану з кожним семестром; забезпечення спеціалізації протягом останнього року навчання завдяки широкій пропозиції вибірових модулів; запровадження автономного навчання в процес підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук; урізноманітнення підсумкових проєктів, які можуть бути індивідуальними, груповими, виробничими, дослідницькими, консультативними).

Важливо також відзначити практичну значущість проведеного дослідження, оскільки виявлено ідеї та елементи досвіду британських університетів, доцільні для запровадження у підготовці бакалаврів з комп'ютерних наук в Україні. Їх використання сприятиме підвищенню якості професійної підготовки майбутніх бакалаврів з комп'ютерних наук на основі розроблених з урахуванням досвіду британських університетів і апробованих методичних рекомендацій щодо практичної підготовки бакалаврів з

комп'ютерних наук; реалізації комплексу завдань для вдосконалення практичної підготовки.

Структура дисертаційної роботи логічна і заперечень не викликає. У кінці кожного розділу зроблено конкретні висновки, що логічно випливають зі змісту викладеного матеріалу.

У першому розділі авторка детально висвітлила результати аналізу нормативних засад підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук у системі освіти Великої Британії на тлі її реформування в контексті Болонського процесу. Під цим кутом зору на особливу увагу заслуговує представлена нею специфіка ступеневої підготовки фахівців з комп'ютерних наук у британських закладах вищої освіти, що може стати підґрунтям для розроблення аналогічних програм у вітчизняних університетах.

Спираючись на дослідження попередників, Манелюк А.В. розглядає підготовку бакалаврів з комп'ютерних наук як пізнавальну діяльність студентів, що розвиває здатності до самостійної професійної діяльності, ініціативу в навчанні, уміння і навички індивідуального та командного вирішення професійних завдань.

Підходи до професійної підготовки фахівців з комп'ютерних наук у системі вищої освіти Великої Британії, огляд структури й змісту навчальних планів підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук у кількох британських університетах, різноманітність форм і методів їхнього навчання, а також особливості вимог до інформаційної компетентності випускників шкіл, які бажають здобути ступінь бакалавра з комп'ютерних наук, представлені Манелюк А.В. у другому розділі дисертації. При цьому дисертантка акцентувала, що зміст професійної підготовки бакалаврів постійно оновлюється з метою оптимізації й актуалізації, але базові компетентності залишаються незмінними.

Імпонує особлива увага авторки до практичного навчання бакалаврів з комп'ютерних наук, зокрема, інтеграції практик різного виду й тривалості у освітній процес. У цьому контексті в дисертації представлено матеріал про залучення роботодавців до підготовки зазначених фахівців, що здійснюється не

тільки у вигляді організації й проведення практик, але й у процесі розробки й модернізації змісту їхнього навчання безпосередньо у закладах вищої освіти.

Авторка розглядає реорганізацію змісту професійної підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук у британських університетах як процес, що відбувається на основі нової методологічної парадигми, яка передбачає синтез теоретико-методологічних, аксіологічних та операціонально-технологічних аспектів освітньої теорії і практики. Ці організаційні аспекти вона вважає перспективними для вітчизняної системи вищої освіти, зокрема, підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук.

Цікавою є думка дисертантки про те, що професійна освіта буде ефективною тільки за умови, коли студент виступатиме в ролі дослідника, а конкурентоспроможним буде фахівець, навчання якого здійснюється на основі фундаментальних досягнень науки, засвоєних власними дослідницькими зусиллями у поєднанні з практичною участю. Тому цілком обґрунтованою видається теза авторки щодо побудови професійної підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук за принципами організації самостійної діяльності з професійною спрямованістю.

Результати порівняльного аналізу змісту професійної підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук у Великій Британії та Україні Манелюк А.В. представила у третьому розділі. Вона здійснила зіставлення методики навчання бакалаврів з комп'ютерних наук у британській та вітчизняній системах освіти.

За результатами проведеного дисертанткою дослідження розроблено навчально-методичні рекомендації щодо використання вітчизняними закладами вищої освіти позитивного досвіду підготовки майбутніх бакалаврів з комп'ютерних наук у Великої Британії.

Однак, відзначаючи позитивні результати, варто висловити деякі зауваження:

1. У цілому позитивно оцінюючи Розділ 1, в якому дисертанткою розкрито нормативні засади підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук, на нашу думку, доречно було б приділити більше уваги характеристиці бінарної

структури вищої освіти Великої Британії. Бінарність притаманна саме британській освіті і, безумовно, вона відобразилась і на навчанні бакалаврів з комп'ютерних наук.

2. Заслуговують на позитивну оцінку розроблені дисертанткою навчально-методичні рекомендації щодо використання у вітчизняних закладах вищої освіти позитивного досвіду професійної підготовки бакалаврів з комп'ютерних наук у Великій Британії, проте не прослідковується чітка диференціація між різними рівнями їх реалізації (на державному, міжінституціональному, університетському).

3. Інтенсивний розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій зумовлює зміни у методиці навчання майбутніх фахівців, особливо комп'ютерного профілю. Бажано було б акцентувати на цьому увагу, адже якраз у британських університетах інформаційно-комунікаційні технології знайшли широке застосування у освітньому процесі, і структурувати цей матеріал у окремий підрозділ, а не висвітлювати його розрізнено у кількох підрозділах.

4. Додаткового пояснення потребують особливості структурної та методичної організації самостійної роботи бакалаврів з комп'ютерних наук у коледжах та університетах Великої Британії.

5. У третьому розділі варто додати більше різноаспектних даних з практики підготовки майбутніх бакалаврів з комп'ютерних наук в українських університетах.

6. Трапляються стилістичні огріхи, що порушують органіку наукового стилю дисертації.

Водночас висловлені зауваження мають дискусійний характер та не впливають на достатній науковий рівень, новизну та достовірність результатів дисертації Манелюк А.В. Отримані автором науково обґрунтовані результати засвідчують ефективність проведеного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертаційна робота «Професійна підготовка бакалаврів з комп'ютерних наук в університетах Великої Британії» є завершеним науковим дослідженням, виконаним автором самостійно на актуальну тему. У роботі отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему. За змістом, обсягом, обґрунтованістю наукових положень, достовірністю, оформленням та повнотою викладу дисертаційне дослідження заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор – МАНЕЛЮК Аліна Володимирівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

А. П. Чичук

Підпис А. П. Чичук завіряю.

Учений секретар Черкаського національного
університету імені

Богдана Хмельницького, доктор
економічних наук, доцент

Н. О. Андрусяк